

Η εικόνα της Βαπτίσεως του Κυρίου (Τα Θεοφάνεια) (Παύλος Ευδοκίμωφ)

Categories : [ΘΕΟΛΟΓΙΑ](#)

Date : 6 Ιανουαρίου, 2021

Μέχρι τον Δ΄ αιώνα, η Γέννηση και η Βάπτιση του Κυρίου εορτάζονταν την ίδια ημέρα.[1] Η ενότης τους είναι ακόμη ορατή στην παρόμοια σύσταση των ακολουθιών αυτών των δύο εορτών και δείχνει μια ορισμένη συμπλήρωση του γεγονότος της Γεννήσεως σ' εκείνο της Βαπτίσεως. Στη Γέννησή του, λέγει ο άγιος Ιερώνυμος, **ο Υιός του Θεού ήλθε στον κόσμο με κρυφό τρόπο, στην Βάπτισή του εμφανίστηκε με φανερό τρόπο**. Επίσης ο άγιος Ιωάννης ο Χρυσόστομος: [Τα Θεοφάνεια](#) δεν είναι η εορτή της Γεννήσεως αλλά της Βαπτίσεως. Πριν ήταν άγνωστη από το λαό, με τη Βάπτιση, αποκαλύπτεται σε όλους.[2]

Το Άγιο Πνεύμα αναπαύεται αιώνια επάνω στον Υιό· εκδηλωτική δύναμη αποκαλύπτει τον Υιό στον Πατέρα και τον Πατέρα στον Υιό και πραγματοποιεί έτσι τη θεία γενεαλογία, είναι η αιώνια χαρά... όπου οι τρεις χαίρονται μαζί.[3] Η ενσάρκωση ριζώνεται στην ίδια πράξη γενεαλογίας αλλά που καλύπτει προοδευτικά την ανθρωπότητα του Χριστού.

Στη Γέννηση, το Άγιο Πνεύμα κατεβαίνει στην Παρθένο και την κάνει πραγματικά Θεοτόκο, Μητέρα του Θεού: «τὸ γεννώμενον ἄγιον κληθήσεται υἱὸς Θεοῦ» (Λουκ. 1, 35). «Τὸ δὲ παιδίον ἠῤῥξανε... καὶ χάρις Θεοῦ ἦν ἐπ' αὐτό» (Λουκ. 2, 40). «Καὶ Ἰησοῦς προέκοπτε σοφία καὶ ἡλικία καὶ χάριτι» (Λουκ. 2, 52). Για να είναι αληθινός άνθρωπος, η ανθρώπινη φύση του Χριστού περνά από τη φυσική και προοδευτική ανάπτυξή της· η χάρη του Πνεύματος τη συνοδεύει, αλλά δεν είναι ακόμη η Υπόσταση του Πνεύματος που αναπαύεται σ' αυτόν όπως αυτή αναπαύεται αιώνια στη θεότητά του. Λοιπόν, μιλώντας για τη Βάπτιση, ο άγιος Κύριλλος Ιεροσολύμων και ο άγιος Ιωάννης Δαμασκηνός[4] αναφέρουν τις Πράξεις (10, 38): «Ἰησοῦν τὸν ἀπὸ Ναζαρέτ, ὡς ἔχρισεν αὐτὸν ὁ Θεὸς Πνεύματι Ἁγίῳ», και υπογραμμίζουν στο

γεγονός το ύψιστο σημείο της ωριμότητας, την κατακόρυφη εκδήλωση της ανθρωπότητας του Κυρίου από τότε εντελώς θεοποιημένη. Είναι ο Χριστός, ο Κεχρισμένος· **το πνεύμα αποκαλύπτει την Ανθρωπότητά του στον Πατέρα, και ο Πατήρ τη δέχεται σαν τον Υιό του**: «Καὶ ἰδοὺ φωνὴ ἐκ τῶν οὐρανῶν λέγουσα: οὗτος ἐστὶν ὁ υἱός μου ὁ ἀγαπητός, ἐν ᾧ εὐδόκησα» (Ματθ. 3, 17). Το πνεύμα κατεβαίνει στον σαρκωθέντα Υιό σαν η προή υιοθεσίας κατά την ίδια στιγμή όπου ο Πατήρ λέγει: «ἐγὼ σήμερον γεγέννηκά σε».[5]

Η στοργή μου ή η εὐνοιά μου είναι η αγάπη του Πατρός και του Υιού που από τότε αναπαύεται στο Χριστό στην υποστατική κάθοδο του Πνεύματος. **Ο Θεός - Άνθρωπος αποκαλύπτεται πραγματικά Υιός στις δύο φύσεις του** και αυτό το πλήρωμα του αληθινού Θεού και αληθινού ανθρώπου θα διαβεβαιωθεί πάλι κατά το χρόνο της Μεταμορφώσεως σαν ενέργεια πια εκδηλωμένη στη Βάπτιση: «Οὗτος ἐστὶν ὁ υἱός μου ὁ ἀγαπητός». **Γι' αυτό η Βάπτιση ονομάζεται Θεοφάνεια, Επιφάνεια, εκδήλωση των Τριών Προσώπων στην ομόφωνη μαρτυρία τους**. Εάν το τροπάριο της Μεταμορφώσεως λέγει: Μεταμορφώθηκες για να δείξεις στους μαθητές σου τη δόξα σου, το τροπάριο της Βαπτίσεως αναγγέλλει: Κατά την Βάπτισή σου στον Ιορδάνη, Χριστέ... η φωνή του Πατρός σε μαρτύρησε δίνοντάς σου το όνομα του αγαπημένου Υιού και του Πνεύματος, με τη μορφή του περιστεριού, διαβεβαίωσε την αναμφισβήτητη αλήθεια αυτού του λόγου...

Έτσι ο Ιησούς αυξάνει μέχρι την ωριμότητά του «καὶ αὐτὸς ἦν ὡσεὶ ἐτῶν τριάκοντα» (Λουκ. 3, 23) - όταν στη συναγωγή της Ναζαρέτ αναγγέλλει αυτός ο ίδιος πανηγυρικά. «Πνεῦμα Κυρίου ἐπ' ἐμέ, οὗ εἵνεκεν ἔχρισέ με» (Λουκ. 4, 18). Είναι εκεί το ίδιο το μυστήριο στην Ενσάρκωση.

Η ανθρωπότης του Χριστού περνά από τον ελεύθερο προσδιορισμό του. Ο Ιησούς αφιερώνεται συνειδητά στην επίγεια αποστολή του, υποτάσσεται ολοκληρωτικά στη θέληση του Πατρός και ο Πατήρ του απαντά αποστέλλοντας σ' αυτόν το Άγιο Πνεύμα.

Όλος, ο πυκνός και συγκεντρωμένος συμβολισμός της Βαπτίσεως που η εικόνα της εορτής μας δείχνει, κάνει να κατανοήσουμε τη φοβερή έκταση αυτής της πράξεως. Είναι πια ο θάνατος επάνω στο Σταυρό· ο Χριστός λέγοντας στον άγιο Ιωάννη: «οὕτω γὰρ πρέπον ἐστὶν ἡμῖν πληρῶσαι πᾶσαν δικαιοσύνην» (Ματθ. 3, 15) προλαβαίνει τον τελευταίο λόγο που θα αντηχήσει στον κήπο της Γεθσημανή: «Πάτερ, γεννηθήτω τὸ θέλημά σου...». Η λειτουργική ανταπόκριση των εορτών το υπογραμμίζει ρητά: έτσι οι ψαλμωδίες της ακολουθίας της 3ης Ιανουαρίου παρουσιάζουν μια εκπληκτική αναλογία με εκείνες της Μεγάλης Τετάρτης, η ακολουθία της 4ης Ιανουαρίου με εκείνη της Μεγάλης Πέμπτης και η ακολουθία της 5ης Ιανουαρίου με εκείνη της Μεγάλης Παρασκευής και του Μεγάλου Σαββάτου.

Ο άγιος Ιωάννης ο Βαπτιστής έχει χρισθεί με μια υπηρεσία μαρτυρίας: **είναι ο μάρτυρας της υποταγής του Χριστού, της τελευταίας κένωσης του**. Αλλά στον Ιωάννη Βαπτιστή σαν Αρχέτυπο,[6] σαν αντιπρόσωπο του ανθρωπίνου γένους, είναι όλη η Ανθρωπότης που είναι ο **μάρτυρας της Θείας Αγάπης**. Η «Φιλανθρωπία του Θεού» μεσουραναί στην πράξη της Βαπτίσεως, «εκπλήρωση της δικαιοσύνης», με το θάνατο και την ανάσταση στο τέλος εκπλήρωση της προαιώνιας αποφάσεως που έχουμε παρατηρήσει στην εικόνα της Τριάδος.

«Ἐγένετο δὲ ἐν τῷ βαπτισθῆναι ἅπαντα τὸν λαὸν καὶ Ἰησοῦ βαπτισθέντος» (Λουκ. 3, 21). **Ο Λόγος έρχεται επάνω στη γη, προς τους ανθρώπους, και εμείς είμαστε παρόντες της πιο συνταρακτικής Συναντήσεως του Θεού και της Ανθρωπότητος («όλος ο λαός»)**. Μυστικά, στον Ιωάννη τον Βαπτιστή όλοι οι άνθρωποι αναγνωρίζονται υιοί μέσα στον Υίο, οι αγαπημένοι υιοί στον αγαπημένο Υίο και άρα οι φίλοι του Νυμφίου, οι μάρτυρες. **Το γένοιτο της Παρθένου υπήρξε το ναί όλων των ανθρώπων στην Ενσάρκωση, στην έλευση του Θεού στους δικούς του**. Στον άγιο Ιωάννη, αυτόν τον άλλο των «δικών του», όλοι οι άνθρωποι λέγουν «γένοιτο» στη Συνάντηση, στη θεία Φιλία, στη Φιλανθρωπία του Πατρός, φίλου των ανθρώπων. Όπως ο Συμεών ωθούμενος από το Πνεύμα συναντά και δέχεται τον Ιησού-βρέφος, επίσης ο Ιωάννης συναντά και δέχεται τον Ιησού-Μεσσία: «Ἐγένετο ἄνθρωπος ἀπεσταλμένος παρὰ Θεοῦ, ὄνομα αὐτοῦ Ἰωάννης· οὗτος ἦλθεν εἰς μαρτυρίαν, ἵνα μαρτυρήσῃ περὶ τοῦ φωτός, ἵνα πάντες πιστεύσωσι δι' αὐτοῦ» (Ιω. 1, 6-7). Μαρτυρεῖ για όλους, στη θέση όλων και αυτή η μαρτυρία είναι ένα γεγονός στο εσωτερικό ολοκλήρου της Ανθρωπότητος και αφορά όλο τον άνθρωπο.

Το Δ' ευαγγέλιο μιλά για τον Ιωάννη στον πρόλογό του, αμέσως μετά το Λόγο, που είναι στην αρχή, και όταν διαβάζει κανείς υπήρχε άνθρωπος απεσταλμένος από το Θεό, αισθάνεται ότι η έλευσή του, σε μια ορισμένη έννοια έρχεται επίσης από την αρχή, την αιωνιότητα. Ο ουρανός ανοίγει μπροστά από αυτόν και μαρτυρεῖ: «ὅτι τεθέαμαι τό Πνεῦμα καταβαῖνον ἐπ' αὐτόν... οὗτός ἐστιν ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ» (Ιω. 1, 29-34) **σ' αυτό τον σύντομο λόγο είναι πια, με μια μορφή περιορισμένη όλο το Ευαγγέλιο**. Ο Ιωάννης είναι αυτός που γνωρίζει, προσδιορίζει τον Αμνό γιατί είναι μνημένος στο μυστήριο του «εσφαγμένου Αρνίου από καταβολής κόσμου...».

Ο Ιωάννης δεν έχει τίποτε προαγγείλει και είναι ο πιο μεγάλος προφήτης, όπως ο δάκτυλος του Θεού προσδιορίζει τον Χριστό. **Είναι ο πιο μεγάλος διότι είναι ο πιο μικρός**, αυτό που θέλει να πει απελεύθερος από την ίδια του επάρκεια για να μην είναι εκείνος που μένει εκεί, εκείνος που τέρπεται ακούοντας τη φωνή του Νυμφίου, που είναι ο φίλος του Νυμφίου και η χαρά του είναι μεγάλη χωρίς μέτρο. Είναι η πιο ενδόμυχη εγγύτης όπου ο Λόγος αντηχεί· είναι κατ' εικόνα του Υιού που δεν είναι εξ ολοκλήρου παρά ο Λόγος του Πατρός· είναι κατ' εικόνα του Πνεύματος γιατί δεν λέγει τίποτε για τον εαυτό του αλλά μιλά στο όνομα Αυτού που έχει έλθει. Είναι αυτός ο ορμητικός που αρπάζει τους ουρανούς και το μαρτύριό του λαμπρύνει

θαυμαστά ένα αρχαίο μοναστικό λόγο: Δώσε το αίμα σου και πάρε το Πνεύμα... Με τη **Θεοτόκο** περιβάλλει το Χριστό Κριτή και **μειτεύει για όλους τους ανθρώπους**. Μπορεί να το κάνει γιατί η φιλία του φθάνει το επίπεδο ενός άλλου μεγάλου πνευματικού του οποίου η ιστορία μας έχει αναφερθεί στα Αποφθέγματα των Πατέρων. Ο άγιος Παΐσιος ο Μέγας προσευχόταν για τον μαθητή του που είχε αρνηθεί το Χριστό, και όταν προσευχόταν, ο Κύριος του εμφανίστηκε και του λέγει: «Παΐσιε, για ποιον προσεύχεσαι; Δεν γνωρίζεις ότι με έχει αρνηθεί;». Αλλά ο άγιος δεν έπαυε να έχει έλεος και να προσεύχεται για τον μαθητή του, και λοιπόν ο Κύριος του λέγει: Παΐσιε, έχεις εξομοιωθεί με εμένα με την αγάπη σου...

Η λειτουργία ονομάζει τον Ιωάννη: κήρυκα, άγγελο και απόστολο. Μαρτυρεί και η φωνή του Νυμφίου προκαλεί την πρώτη αποστολική κλήση: «*Ἀνδρέας καὶ Ἰωάννης ἀκολουθοῦν τὸν Ἰησοῦν*» (Ιω. 1, 37). Πιο αργά, εγκαταλείπει αυτό τον κόσμο και **κατεβαίνει στον Άδη σαν Πρόδρομος της Καλής Αγγελίας**.

Το βάπτισμα του Ιωάννη προ των Θεοφανείων δεν ήταν παρά ένα «*βάπτισμα μετανοίας εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν*» (Λουκ. 3, 3), ήταν η μεταβολή της τελευταίας αναμονής. **Πηγαίνοντας στον Ιορδάνη, ο Ιησούς δεν πήγε να μετανοήσει αφού ήταν χωρίς αμάρτημα· να πούμε ότι έδωσε το παράδειγμα της ταπεινότητας δεν απαντά ακόμη στο μέγεθος του γεγονότος. Η βάπτισμα του Ιησού είναι η προσωπική Πεντηκοστή του, η κάθοδος του Αγίου Πνεύματος και τα τριαδικά Θεοφάνεια: Κατά το χρόνο της βαπτίσεώς σου στον Ιορδάνη, Κύριε, εκδηλώθηκε η προσκύνηση που χρειαζόταν στην αγία Τριάδα (τροπάριο εορτής)**. Είναι από αυτό το πλήρωμα που έρχεται το μυστήριο του βαπτίσματος στο όνομα του Ιησού, αυτό το όνομα καθορίζεται, άμεσα στον πλήρη βαπτιστικό τύπο: «*εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς, τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος*». Τα λειτουργικά κείμενα ονομάζουν την εορτή το μεγάλο Νέο Έτος γιατί το συμβάν επανέρχεται στο φως της Τριάδος. Είναι ακριβώς αυτή η στιγμή που οι Επίσκοποι εξέλεξαν για να αναγγείλουν στις εκκλησίες το χρόνο της μεγάλης τεσσαρακοστής και τη χρονολογία του εορτασμού του Πάσχα.

Η εικόνα των Θεοφανείων προσφέρει την ευαγγελική διήγηση αλλά προσθέτει μερικές λεπτομέρειες που έχουν χρησιμοποιηθεί στη λειτουργία της εορτής και δείχνει αυτό που ο Ιωάννης θα μπορούσε να διηγηθεί. Επάνω στην εικόνα ένα τμήμα ενός κύκλου παριστά τους ουρανοί που ανοίγουν, και κάποτε από μια διπλή πτυχή που ομοιάζει με κροσσό ενός σύννεφου, βγαίνει το χέρι του Πατρός που ευλογεί. Από αυτό τον κύκλο αναχωρούν ακτίνες φωτός, χαρακτηριστικό του Αγίου Πνεύματος, και που φωτίζουν το περιστέρι. Αυτόματη ανάμνηση του αρχικού λόγου «*καὶ ἐγένετο φῶς*», **η εκδηλωτική ενέργεια του Πνεύματος, αποκαλύπτει τον τριαδικό Θεό: Η Τριάδα, ο Θεός μας, μας εκδηλώνεται χωρίς διαίρεση. Ο Χριστός ήλθε για να είναι το φως του κόσμου, που φωτίζει αυτούς που κάθονταν στα σκοτάδια** (Ματθ. 4, 16) από εκεί δε το όνομα της «*Εορτής των φώτων*».[7] Ενώ ο

Χριστός κατέβαινε στα νερά, η φωτιά άναψε μέσα στον Ιορδάνη,[8] είναι η Πεντηκοστή του Κυρίου και ο προεικονισμένος Λόγος, με στύλο φωτός δείχνει ότι το βάπτισμα είναι φωτισμός, γέννηση της υπάρξεως στο θείο φως.

Άλλοτε την παραμονή της εορτής γινόταν το βάπτισμα των κατηχουμένων και ο ναός ήταν πλημμυρισμένος από φως, σημείο μύησης στη γνώση του Θεού. Ο μάρτυρας αυτού του φωτός, ο άγιος Ιωάννης είναι δοσμένος στο γεγονός γιατί αυτός ο ίδιος είναι «*ὁ λύχνος ὁ καιόμενος καὶ φαίνων*» και οι άνθρωποι έρχονταν «*ἀγαλλιαθῆναι ἐν τῷ φωτί αὐτοῦ*» (Ιω. 5, 35).

Η κάθοδος του Αγίου Πνεύματος με τη μορφή ενός περιστεριού εκφράζει την κίνηση του Πατρός που φέρεται προς τον Υιό του. Εξ άλλου, εξηγείται, κατά τους Πατέρες,[9] κατ' αναλογία με τον κατακλυσμό και το περιστέρι με τον κλάδο ελαίας, **σημείο της ειρήνης**. Το Άγιο Πνεύμα που φέρεται επάνω από τα αρχέγονα νερά ανέδειξε τη ζωή, επίσης αυτό που αιωρείται επάνω στα νερά του Ιορδάνη, προκαλεί τη δεύτερη γέννηση του νέου δημιουργήματος.

Ο Χριστός παριστάνεται ορθός ενάντια προς το βυθό του νερού σκεπασμένος από τα κύματα του Ιορδάνη. **Από την αρχή της αποστολής του, ο Ιησούς αντιμετωπίζει τα κοσμικά στοιχεία που περιέχουν σκοτεινές δυνάμεις: το νερό, τον αέρα και την έρημο**. Η διάβαση της Ερυθράς Θαλάσσης είναι από τις μορφές του βαπτίσματος: η νίκη από το Θεό του δράκοντος της θαλάσσης, του τέρατος Rahab. Ένα ιδιόμελο της εορτής κάνει να κατανοήσουμε τον Κύριο λέγοντας στον Ιωάννη Βαπτιστή: Προφήτη, έλα να με βαπτίσεις... Βιάζομαι να χαθεί ο κρυμμένος στα νερά εχθρός, ο πρίγκηπας του σκότους, για να απελευθερώσω τον κόσμο από τα δίχτυα του παραχωρώντας του την αιώνια ζωή. Έτσι, **μπαίνοντας στον Ιορδάνη ο Κύριος, καθαρίζει τα νερά: Σήμερα τα κύματα του Ιορδάνη μεταβάλλονται σε φάρμακο και όλη η δημιουργία ποτίζεται με μυστικά κύματα...** (ευχή αγίου Σωφρονίου). **Είναι όλο το σύμπαν που δέχεται την αγιοποίησή του: Ο Χριστός βαπτίζεται**· βγαίνει από το νερό και με αυτό αποκαλύπτει τον κόσμο (ιδιόμελο του Κοσμά). Σπάζει το κεφάλι των δρακόντων και αναζωογονεί τον Αδάμ, είναι η ανάπλαση της ανθρωπίνης υπάρξεως, η αναγέννησή της στο καθαριστικό λουτρό του μυστηρίου. Ο Δίδυμος Τυφλός[10] καθορίζει: «*ὁ δὲ Κύριος ἔδωκέ μοι μητέρα τὴν κολυμβήθραν (Εκκλησία), πατέρα τὸν Ὑψιστον, ἀδελφὸν τὸν δι' ἡμᾶς βαπτισθέντα Σωτῆρα*».

Στην εικόνα με το δεξιό του χέρι ο Χριστός ευλογεί τα νερά και τα ετοιμάζει να γίνουν τα νερά της βαπτίσεως που αγιάζει με την ίδια του κατάδυση. **Το νερό αλλάζει σημασία, άλλοτε εικόνα του θανάτου (κατακλυσμός), είναι τώρα η πηγή του ύδατος της ζωής** (Αποκ. 21, 6· Ιω. 4, 14). Μυσταγωγικά το νερό της βαπτίσεως δέχεται την αξία του αίματος του Χριστού.

Στα πόδια του Κυρίου, στα νερά του Ιορδάνη, η εικόνα δείχνει δύο μικρές ανθρώπινες μορφές, **εικονογράφηση των παλαιοδιαθηκικών κειμένων** που αποτελούν μέρος της ακολουθίας: «τί σοί ἐστι, θάλασσα ὅτι ἔφυγες, καὶ σὺ Ἰορδάνη, ὅτι ἐστράφης εἰς τὰ ὀπίσω» (Ψαλμ. 113, 5). Το τροπάριο (ἤχος Δ΄) εξηγεί: «Ἀπεστρέφετο ποτέ, ὁ Ἰορδάνης ποταμός, τῇ μηλωτῇ Ἑλισσαιέ, ἀναληφθέντος Ἡλιοῦ καὶ διηρεῖτο τὰ ὕδατα ἐνθεν καὶ ἐνθεν· καὶ γέγονεν αὐτῷ ξηρὰ ὁδὸς ἢ ὑγρὰ εἰς τύπον ἀληθῶς τοῦ Βαπτίσματος, δι' οὗ ἡμεῖς τὴν ρέουσιν τοῦ βίου διαπερῶμεν διάβασιν». Εικόνα συμβολική που μιλά για τη μετάνοια ἀκόμη ἀόρατη της κοσμικῆς φύσεως, της μεταστροφῆς της οντολογίας της. Ἡ ευλογία της υδροβίας φύσεως ἀγιάζει τὴν ἴδια ἀρχὴ της ἐπίγειας ζωῆς. Γι' αὐτό, μετὰ τὴ θεία λειτουργία γίνεται ὁ μεγάλος ἀγιασμός των υδάτων (ενός ποταμοῦ, μίας πηγῆς ἢ ἐντελῶς ἀπλᾶ ενός δοχείου τοποθετημένου μέσα στην ἐκκλησία).

Μιλώντας για τα μη ἀγιασμένα νερά, εικόνα του θανάτου – κατακλυσμοῦ ἢ λειτουργία τα ονομάζει υδατόστρωτο τάφο. Πραγματικά, ἡ εικόνα δείχνει τὸν Ἰησοῦ νὰ εἰσέρχεται στα νερά, στον υγρὸ τάφο. Αὐτὸς ἐδῶ ἔχει τὴ μορφή ενός σκοτεινοῦ σπηλαίου (εικονογραφικὴ μορφή του ἄδη) περιέχοντας ὅλο τὸ σῶμα του Κυρίου (εικόνα του ἐνταφιασμοῦ, που προσφέρεται στο μυστήριο του βαπτίσματος **με ολικὴ κατάδυση**, μορφή του πασχαλίου τριημέρου), για νὰ ἀποσπάσει τὸν ἀρχηγὸ της φυλῆς μας στη ζοφερὴ διαμονή. Συνεχίζοντας τὸν προκαταβολικὸ συμβολισμό της Γεννήσεως, ἡ εικόνα των Θεοφανείων δείχνει τὴν προκάθοδο του Χριστοῦ στον Ἄδη: «καταβάς ἐν τοῖς ὕδασι ἐδῆσε τὸν ἰσχυρόν».[11] Ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος, σχολιάζει: **ἡ κατάδυση καὶ ἡ ἀνάδυση εἶναι ἡ εικόνα της καθόδου στον ἄδη καὶ της ἀναστάσεως**.[12]

Ὁ Χριστὸς παριστάνεται γυμνός, εἶναι ντυμένος με τὴν ἀδαμική γυμνότητα καὶ ἔτσι ἀποδίδει στην ἀνθρωπότητα τὸ ἐνδοξο παραδεισιακὸ ἐνδυμά της. **Για νὰ δείξει τὴν υπέρτατη πρωτοβουλία του παριστάνεται βαδίζοντας ἢ κάνοντας ἕνα βῆμα πρὸς τὸν ἅγιο Ἰωάννη: ἐλεύθερα ἐρχεται καὶ κλίνει τὸ κεφάλι**. Ὁ Ἰωάννης εἶναι ταραγμένος: *ἐγὼ χρεῖαν ἔχω ὑπὸ σοῦ βαπτισθῆναι, καὶ σὺ ἔρχῃ πρὸς με;*... Ὁ Ἰησοῦς τὸν διατάζει: *ἄφες ἄρτι*. Ὁ Ἰωάννης τείνει τὸ δεξιὸ του χέρι σε μὴ τελετουργικὴ χειρονομία, στο ἀριστερὸ κρατεῖ ἕνα εἰλητάριο, κείμενο του κηρύγματός του.

Οι ἄγγελοι της Ἐνσαρκώσεως εἶναι σε μὴ στάση προσκυνήσεως, τα σκεπασμένα χέρια τους σε ἐνδειξὴ σεβασμοῦ. Συμβολίζουν ἐπίσης καὶ εικονογραφοῦν τὸ λόγο του ἀποστόλου Παύλου (Γαλατ. 3, 27): «Ὅσοι γὰρ εἰς Χριστὸν ἐβαπτίσθητε, Χριστὸν ἐνεδύσασθε...».

[1] Στην Αντιόχεια το 326 χωρίζονται οι εορτές. Αποστολικά Διαταγαί V, 12 VIII, 33.

[2] Ομιλία 37, Εις το Βάπτισμα.

[3] Αγίου Γρηγορίου Παλαμά, Κεφάλια Φυσικά, 37 PG 150, 1144.

[4] Περί της ορθοδόξου πίστεως, V, 9.

[5] Παραλλαγή του κειμένου του αγίου Λουκά που αναφέρει τον Ψαλμ. 2, 7.

[6] Βλ. το σχόλιο της εικόνας της Δεήσεως στο έργο μας *La femme et le salut du monde*.

[7] Αγίου Γρηγορίου Ναζιανζηνού, Λόγος ΙΑ΄, 46 · Λόγος 40, 24.

[8] Τατιανού, Διατεσσάρων, 88, 3. Πρβλ. Ευαγγέλιο Ναζαρηνών.

[9] Αγίου Ιωάννου Δαμασκηνού, Περί της Ορθοδόξου Πίστεως III, 16.

[10] PG 39, 692 B.

[11] Αγίου Κυρίλλου Ιεροσολύμων, PG 33, 441B.

[12] Ομιλία Α΄ Κορινθ. 40, PG 61, 34B.

Η ΑΛΛΗ ΟΨΙΣ

Ψηλαφώντας την των πραγμάτων αλήθεια...

<https://alopsis.gr>

(Paul Evdokimov, "Η τέχνη της εικόνας: Θεολογία της ωραιότητας", μετάφραση Κώστας Χαραλαμπίδης, 2η έκδ., Θεσσαλονίκη, Πουρναράς Π. Σ., 1993)

(Πηγή ψηφ. κειμένου: agiosthomas.gr)